

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ
ЯРОШ ДМИТРО АНАТОЛІЙОВИЧ

№ 28/52/
«28» 10 2016 р.

Прем'єр-міністру України
Гройсману В.Б.

вул. Грушевського, 12/2,
м. Київ, 01008

ДЕПУТАТСЬКЕ ЗВЕРНЕННЯ

в порядку ст. 16 Закону України «Про статус народного депутата України»

Шановний Володимире Борисовичу!

До мене як до народного депутата України з колективним зверненням від ГО «Всеукраїнський Інноваційний Фонд Народна Ініціатива», ГО «Платформа Громадських Ініціатив», ГО «Єдність Донбасу», Української спілки ветеранів Афганістану, ГО «Вільна Генерація», ГО «Міжнародна асоціація термоенергетичних компаній», лідера Соціально-Християнської Партії звернулась В.Нижник.

В звернення порушується питання впровадження в Україні Єдиної державної системи моніторингу виробництва, постачання, транспортування, споживання та оплати за паливно-енергетичні ресурси і житлово-комунальні послуги (ЄДСМ).

Заявники зазначають, що впровадження в Україні ЄДСМ є дієвим механізмом по:

- Зниженню загостреної на сьогодні соціальної напруги в суспільстві, пов'язаної з безконтрольністю та узаконенням корупційних схем при визначенні вартості на товари, роботи і послуги в паливно-енергетичному комплексі, житлово-комунальній сфері та економії цілому, що негативно впливає на рівень внутрішньої та зовнішньої національної безпеки України.

- Забезпеченню громадського контролю у відповідних сферах економіки з метою не допущення адміністративного та фінансового впливу на громадянське суспільство, президентську, виконавчу, політичну та судову влади з боку монополістів.

- Досягненню Україною побудови прозорої цифрової економіки держави.

На підставі статті 16 Закону України «Про статус народного депутата України» прошу Вас розглянути колективне звернення щодо необхідності впровадження в Україні ЄДСМ.

Про результати розгляду депутатського звернення та вжиті заходи реагування прошу інформувати мене та заявника в строки встановлені законом.

Додатки: звернення 1 примірник на 7 аркушах.

З повагою
Народний депутат
України

37

К ДЕПАРТАМЕНТ ДОКУМЕНТООБРОБІ ТА КОНТРОЛЮ
СЕКРЕТАРІАТ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
M2 №40177/0/1-16 від 02.11.2016
16.24.26

34
1301

Передати народному депутату України Ярошу Д.А. (04-24)

№ реєстраційної картки: 09-2871.26.16/25-10.16

Автор:

Адреса:

Кількість аркушів: 3

Додатки: інші матеріали на 5 арк.

Дата надсилення: 11.10.2016

Виконавець:

Завідувач Відділу

**ФОНД ОБ'ЄДНАННЯ
НА ІНІЦІАТИВА»**

в, пр-т. Перемоги 94/1, оф. 1,
71-25 e-mail: innovat-fond@i.ua
сайт: innovat.in.ua

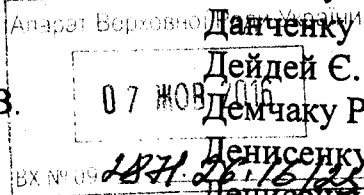
КОД ЄДРПОУ 40174071

Шановні народні депутати України !

Абдулліну О. Р.
Агафоновій Н. В.
Алексєєву І. С.
Алексєєву С. О.
Амельченку В. В.
Андрієвському Д. Й.
Антонищак А. Ф.
Ар'єву В. І.
Арешонкову В. Ю.
Артеменку А. В.
Артюшенку І. А.
Бабаку А. В.
Бабенку В. Б.
Бабію Ю. Ю.
Бакуліну Є. М.
Бакуменку О. Б.
Балицькому Є. В.
Балозі В. І.
Балозі І. І.
Балозі П. І.
Бандурову В. В.
Барвіненку В. Д.
Барна О. С.
Батенку Т. І.
Бахтєєвій Т. Д.

Білоцерковцю Д. О.
Бобову Г. Б.
Богдан Р. Д.
Богомолець О. В.
Богуслаєву В. О.
Бойко О. П.
Бойку Ю. А.
Бондар В. В.
Бондар М. Л.
Брензович В. І.
Бригинець О. М.
Бриченку І. В.
Бублик Ю. В.
Бурбак М. Ю.
Бухарєву В. В.
Вадатурському А. О.
Валентирову С. В.
Ванат П. М.
Васюнику І. В.
Величкович М. Р.
Велікіну О. М.
Веселовій Н. В.
Висоцькому С. В.
Вілкул О. Ю.
Віннику І. Ю.

Геращенко А. Ю.
Геращенко І. В.
Герезі О. В.
Геллеру Є. Б.
Гіршфельду А. М.
Головку М. Й.
Голубу В. В.
Голубову Д. І.
Гончаренку О. О.
Гопко Г. М.
Горбунову О. В.
Горвату Р. І.
Грановському О. М.
Гринів І. О.
Гудзенку В. І.
Гузю І. В.
Гуляєву В. О.
Гусаку В. Г.
Давиденку В. М.
Даніліну В. Ю.
Данченку О. І.
Дейдей Є. С.
Демчаку Р. Є.
Денисенку А. П.
Денисенку А. С.

01/1155
12.10.16

Опанасенку О.В.
Остапчуку В. М.
Остріковій Т.Г.
Осуховському О. І.
Павелку А.В.
Павленку Ю.О.
Павлову К. Ю.
Паламарчуку М. П.
Палатному А. Л.
Папієву М.М.
Парасюку В.З.
Хланю С. В.
Хмілю М. М.
Хомутинніку В.Ю.
Чекіті Г. Л.
Чепинозі В. М.
Черваковій О.В.
Черненку О. М.
Чижмарю Ю. В.
Чорновол Т.М.
Чубарову Р. А..
Чумаку В. В.
Шаповалову Ю. А.

Романюку В. М.
Романюку Р.С.
Рудику С. Я.
Рябчину О.М.
Сабашуку П.П.
Саврасову М. В.
Савченко Н.В.
Савченку О. Ю.
Савчуку Ю. П.
Сажку С. М.
Святашу Д. В.
Шахову С. В.
Шверку Г.А.
Шевченко В. Л.
Шевченку О. Л.
Шенцеву Д.О.
Шиньковичу А.В.
Шипку А. Ф.
Шкварилюку В.В.
Шкірі І. М.
Шкрум Альона Іванівна
Шахову С. В.
Шпенюву Д. Ю.

Третякову О. Ю.
Тригубенку С. М.
Унгуряну П. Я.
Урбанському О. І.
Усову К.Г.
Фаермарку С. О.
Федоруку М.Т.
Фельдману О.Б.
Фріз І. В.
Фролову М.О.
Фурсіну І. Г.
Шурмі І. М.
Шуфричу Н.І.
Шухевичу Ю.Р.
Южаніній Н. П.
Юзьковій Т. Л.
Юрику Т.З.
Юринець О.В.
Юрчишину П.В.
Яніцькому В. П.
Яринічу К.В.
✓ Ярошу Д. А.
Яценку А. В

Наша організація разом з ГО "Всеукраїнське Об'єднання "Платформа Громадських Ініціатив", ГО "Єдність Донбасу", Українська спілка ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів), ГО "ВІЛЬНА ГЕНЕРАЦІЯ", Соціально-Християнська партія, ГО "Міжнародна асоціація термоенергетичних компаній", в рядах яких нараховується десятки тисяч членів які на сьогодні свою діяльність базують на обґрунтуваннях, викладених в публікації ВГО "Інноваційний Фонд Народна Ініціатива" платформа діалогу громадянського суспільства з органами публічного управління", доводимо до Вас що через необґрунтоване завищення цін на паливно-енергетичні ресурси та тарифів на комунальні послуги в разі в соціумі присутня думка, що Верховна Рада України разом з керівництвом держави обернена спиною до проблем народу і підтримує непрозорі схеми ціно та тарифоутворення які нав'язуються монополістами. Це дає масу підстав для політичних спекуляцій та підбурення протестних настроїв серед народу України.

Про ці настрої свідчать численні звернення профспілкових організацій, рішення обласних, районних, міських та селищних рад по організації прозорої політики ціно та тарифоутворення на паливно-енергетичні ресурси та комунальні послуги в державі які приймалися за вимогами громад. За останній час такі вимоги у великій кількості пройшли через всі Комітети Верховної Ради України, включаючи і профільні.

З метою зменшення протестних настроїв населення потрібно негайно впроваджувати державний механізм, завдяки якому в найкоротший час може бути організовано введення прозорого ціно та тарифоутворення.

Таким державним механізмом є Єдина державна система моніторингу виробництва, постачання, транспортування, споживання та оплати за паливно-енергетичні ресурси і житлово-комунальні послуги (далі ЄДСМ) яка була розроблена науковцями Інституту економіки та прогнозування, Інституту кібернетики ім. В.М.Глушкова та Інституту науково-практичних розробок комплексних систем НАН України ще у 2006 році за рекомендаціями Президії НАН України на доручення діючого на той час Уряду. До повного доопрацювання проекту ЄДСМ деякі її підсистеми в період з 1997р по 1999р успішно пройшли практичне впровадження у двох областях України – Запорізькій та Луганській.

На сьогодні в Україні функція організації системи моніторингу показників енергетичного балансу України та системи моніторингу за ефективним використанням паливно-енергетичних ресурсів покладена на Держенергоефективності яке, на жаль, не має відповідної юридичної, методологічної, організаційно-технічної бази, а також фінансового та кадрового забезпечення для організації збору достовірної інформації в режимі реального часу та формування на цій основі енергетичного балансу країни, а також моніторингу динаміки його показників.

Неможливість впровадження ЄДСМ пов'язано з відсутністю діючого в державі Закону України Про Єдину державну систему моніторингу виробництва, постачання, транспортування, споживання та оплати за паливно-енергетичні ресурси і комунальні послуги (реєстр. №4844 від 17.06.2016 р), який доопрацьовано та вже вшосте внесено на розгляд Верховної Ради України (раніше двічі приймався в першому читанні).

Тепер про головне.

Проект Закону України “Про Єдину державну систему моніторингу виробництва, постачання, транспортування, споживання та оплати за паливно-енергетичні ресурси і комунальні послуги” є “рамочним” та у запропонованому вигляді представляє собою декларацію політичної волі держави щодо створення системи, яка стала б підвалиною для формування цивілізованого конкурентного ринку паливно-енергетичних ресурсів та комунальних послуг в Україні, покликаною забезпечити формування адекватної реальіям цін на них, не допускаючи суб'єктивного маніпулювання як заінтересованими господарюючими суб'єктами (монополістами), так і державою, запобігаючи формуванню тіньових схем отримання необґрунтованих надприбутків окремими ділками, структурних деформацій в економіці та фінансових дисбалансів у бюджетній системі. Час міфічних «економічно обґрунтованих тарифів», розрахунку яких ніхто ніколи не бачив в очі і шлях до яких, судячи з практики вітчизняного тарифоутворення, не має кінця, пройшов. Усі повинні платити справедливо, а такою є ринкова, ціну і забезпечити таку справедливість покликана саме ЄДСМ.

Впровадження ЄДСМ в Україні є дієвим механізмом по:

- 1. Зниженню загостреної на сьогодні соціальної напруги в суспільстві держави, пов'язаної з безконтрольністю та узаконенням корупційних схем при визначенні вартості на товари, роботи і послуги в паливно-енергетичному комплексі, житлово-комунальній сфері та економіці в цілому, що негативно впливає на рівень внутрішньої та зовнішньої національної безпеки України.**
- 2. Забезпеченню громадського контролю у відповідних сферах економіки з метою не допущення адміністративного та фінансового впливу на громадянське суспільство, президентську, виконавчу, політичну та судову влади з боку монополістів.**
- 3. Досягненню Україною побудови прозорої цифрової економіки держави.**

За багаточисленними вимогами членів наших організацій – громадян України звертаємось до Вас шановні, повідомити в найближчий час Ваше особисту громадянсько-політичну позицію по необхідності впровадження ЄДСМ в державі.

Додаток: «Імплементация принципів прозорості, достовірності та співставності обліку енергетичних ресурсів як умова євроінтеграції України у сфері енергетики та енергоефективності»
на 10 арк.

З повагою

**Голова Ради ГО
«Всеукраїнський Інноваційний
Фонд Народна Ініціатива»**

**Голова ГО «Платформа
Громадянських Ініціатив»**

Голова ГО «Єдність Донбасу»

**Голова Українська Спілка
ветеранів Афганістану**

Голова ГО «Вільна Генерація»

**Лідер Соціально-Християнської
Партії**

**Президент ГО «Міжнародна асоціація
термоенергетичних компаній»**

Імплементація принципів прозорості, достовірності та співставності обліку енергетичних ресурсів як умова євроінтеграції України у сфері енергетики та енергоефективності

Інтеграція України до Європейського Союзу передбачає виконання певних зобов'язань, передбачених Директивами ЄС. Енергетичний сектор у цьому питанні відіграє одну з ключових ролей. Крім того, в лютому 2011 р. Україна стала повноправним членом Енергетичного Співтовариства, мета якого – об'єднання європейських енергетичних систем і створення єдиного ринку електроенергії та газу. Процес створення загального енергоринку України та ЄС ставить безліч питань, головним з яких, по суті, є одне – чи будуть імplementовані в Україні європейські принципи формування енергетичної політики, зокрема в частині інформаційного забезпечення.

Відповідно до статті 357 Угоди про асоціацію між ЄС та Україною (далі Угода), сторони приділятимуть особливу увагу співробітництву *inter alia* у сфері енергетики, включаючи енергобаланси. Угодою також передбачено імплементацію відповідних директив ЄС відносно прийняття національного законодавства та визначення уповноваженого органу (органів) щодо проведення оцінки національного споживання енергоресурсів та встановлення системи моніторингу за їх якістю; встановлення системи правового регулювання по збору внутрішньодержавних даних про якість енергоресурсів. Відповідно до статті 337 Угоди, співробітництво у нормативно-правовій сфері враховуватиме необхідність забезпечення відповідних зобов'язань щодо надання публічних послуг, включаючи заходи щодо інформування і захисту споживачів від нечесних методів ціноутворення, а також доступності енергетичних ресурсів для споживачів, включаючи найбільш вразливі верстви населення. Відповідно до статті 338, взаємне співробітництво включатиме, серед іншого, такі сфери, як імплементацію енергетичних стратегій та політик і розвиток/опрацювання прогнозів та сценаріїв, а також удосконалення статистичної облікової системи енергетичного сектора та сектора послуг, що базується на своєчасному обміні інформацією про енергетичний баланс та потоки енергоносіїв, відповідно до міжнародної практики, а також розвиток інфраструктури.

Відповідно до п.17 Плану заходів щодо виконання зобов'язань України в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 серпня 2011 р. № 733-р необхідно привести нормативно-правову базу з питань статистики в енергетиці у відповідність з вимогами Регламенту ЄС № 1099/2008 Європейського Парламенту та Ради від 22 жовтня 2008 р. про статистику в галузі енергетики, а також здійснити заходи щодо впровадження положень Директиви 2008/92/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 22 жовтня 2008 р. стосовно процедури співробітництва щодо забезпечення

прозорості процедури встановлення цін на газ та електроенергію, які постачаються промисловим кінцевим користувачам.

Поточна практика моніторингу енергетичних ресурсів багатьох країн Європи складається з програм моніторингу: продуктові баланси, основні економічні індикатори суб'єктів ринків (відповідно до основних фінансових документів), а саме показники ліквідності та прибутковості, показники щодо величини активів. Аналіз отриманих даних здійснюється з метою виявлення рівня обґрунтованості ціноутворення (порівняння з релевантними цінами на види палива). Існують три види моніторингу: виконання суб'єктами ринку вимог нормативних актів, оцінка якості послуг та фінансовий моніторинг.

Зважаючи на спільну політику країн-членів Європейського Союзу, зокрема в енергетичній сфері, стандарти функціонування суб'єктів енергетичних ринків, а також стандарти статистичної звітності складаються наднаціональними інституціями. Системи моніторингу статистичної звітності енергетичних агентів будуються країнами-членами ЄС самостійно відповідно до цих стандартів. Серед основних таких інституцій є Міжнародна енергетична агенція МЕА (International Energy Agency – IEA, створена у 1974 р. у рамках ОЕСР) як енергетичний радник 26 країн-членів проводить програми енергетичних досліджень, збору даних та їх оприлюднення з метою аналізу енергетичної політики та розроблення рекомендацій з найкращого досвіду як для країн ОЕСР, так і для деяких країн, що не є членами ОЕСР.

Однією з найбільш важливих проблем була і продовжує залишатися різноманітність систем, що прийняті різними країнами для збору та групування даних щодо енергетики. Внаслідок цього при міжнародних зіставленнях абсолютних показників видобутку, перетворення та споживання енергоресурсів, а також деяких важливих індикаторів (наприклад, енергоємності ВВП) виникає потреба у узгодженні вихідних передумов статистичної оцінки та перерахунку енергетичних одиниць. Одним з важливих кроків у подоланні цих труднощів було визначення Статистичним бюро Секретаріату ООН характеристик основних видів енергоресурсів згідно з діючими міжнародними стандартами, крім того, відповідно до Міжнародної системи одиниць стандартизовано одиниці виміру та коефіцієнти перерахунку енергетичних величин.

У країнах з перехідною економікою, особливо тих, що прагнуть інтегруватися в європейське співтовариство, зміни в методології енергетичної статистики вже відбулися. Так, у Польщі щорічно складається і видається окремим статистичним збірником паливно-енергетичний баланс за методологією МЕА. У збірнику наведені також абсолютні ціни на основні види енергоресурсів, які представлені за регіонами цієї країни.

Серед основних напрямків діяльності МЕА є створення інформаційної системи енергетичних ринків. Натомість у своїх аналітичних матеріалах

МЕА звертає увагу на те, що лібералізація енергетичних ринків значно ускладнює формування надійної інформаційної бази щодо руху енергетичних потоків. МЕА відзначає, що за останні роки погіршилися якість, повнота та своєчасність представлення енергетичних даних. Лібералізація енергетичних ринків вплинула на інформаційні потоки у двох аспектах. По-перше, якщо раніше статистики могли отримати детальну інформацію по одному енергоносію (газу чи електриці) від однієї національної державної компанії, то тепер вони мають опитати десятки, якщо не сотні компаній, щоб отримати повну картину про цей сектор. По-друге, конкурентний ринок найчастіше веде до появи конфіденційних даних, що ускладнює збір базової інформації. За останні роки зріс об'єм даних, які додатково запитуються в установ, які займаються енергетичною статистикою. Ці дані являють собою широкий спектр інформації від статистики по відновлюваним природним ресурсам до показників ефективності використання енергії і даних про викиди парникових газів. Цей процес збільшення навантаження на статистичні установи співпав саме з тим часом, коли в багатьох країнах відбувалося зменшення асигнувань на статистику. Інколи зменшення було настільки значним, що загальна кількість співробітників скорочувалася вдвоє.

Зважаючи на рекомендації МЕА у рамках європейської Енергетичної стратегії до 2020 р. "Towards a new Energy Strategy for Europe 2011-2020" в країнах ЄС створюється інфраструктура автоматизованого енергообліку, що складається з дистанційних лічильників, комунікаційного середовища, що зв'язує лічильник у споживача з оператором мережі або постачальником ресурсу і інфраструктури, пов'язаної із системою обліку й виставлення рахунків.

Отже, європейськими директивами передбачено підвищення прозорості та достовірності даних щодо енергетичних ринків. Тобто перш за все має стати зрозумілим рух енергетичних та відповідних фінансових потоків у державі. Узгодження між показниками видобутку, імпорту, експорту, перетворення та споживання енергоресурсів здійснюється у формі енергетичного балансу, що є основним джерелом інформації для визначення обсягів і напрямів енергетичних потоків держави. Важливою передумовою результативності політики енергоефективності держави є вирішення проблеми узгодження процесів формування, моніторингу та прогнозування енергетичного балансу країни відповідно до стратегічних орієнтирів і програм соціально-економічного розвитку.

Енергетичний баланс країни є необхідним інформаційним джерелом для оперативного управління та стратегічного планування розвитку паливно-енергетичного комплексу, а також регулювання ринків енергоресурсів у напрямі досягнення енергоефективного розвитку.

Між тим, існуюча в Україні система розрахунків та практика нарахувань за нормами споживання енергетичних ресурсів і послуг для

об'єктів невиробничої сфери, а також система обліку та звітності споживання та оплати ресурсів і послуг не відповідає реальній ситуації з об'ємами споживання та оплати. Теоретичні розрахунки та емпіричні спостереження показують, що в цілому по країні оплата за спожиті енергоресурси та послуги перевищує вартість поставлених енергоресурсів і послуг за різними оцінками у декілька разів. Зазначимо, що численні спроби визначити економічно обґрунтований, а точніше об'єктивно обумовлений рівень тарифів на житлово-комунальні послуги як з боку урядових структур, так і з боку незалежних, у тому числі зарубіжних експертів протягом тривалого періоду часу виявилися марними.

За таких обставин регулятор енергетичних ринків та комунальних послуг (НКРЕКП) виконує свої функції практично «всліпу» не маючи базового рівня цін а відтак змушений відштовхуватися від інформації самих постачальників. Не дивно, що у такій ситуації перманентне зростання тарифів різко підвищує активність громадських організацій стосовно забезпечення реалізації своїх конституційних прав про доступ до життєво важливої інформації. Перекриття неплатоспроможного попиту субсидіями лише відтермінує проблему дисбалансу енергетичних та фінансових потоків. Мільярдні обсяги субсидій, які врешті-решт консервують енерговитратність доцільніше було б спрямувати на оновлення енергетичної інфраструктури та реалізацію заходів з енергоефективності.

Крім того, фактично відсутня система верифікації якості поставлених енергоресурсів, оцінки втрат суб'єктів економічної (підприємницької діяльності) від ненадійності енергопостачання. Питання переходу до системи оплати енергоресурсів за калорійним еквівалентом неодноразово було віднесено до планів заходів з реалізації програм підвищення енергоефективності в країні, реформування паливно-енергетичного комплексу та житлово-комунального господарства, формування прозорих та конкурентних ринків енергоресурсів/суміжних послуг. Без вирішення цього питання неможливо скласти енергетичний баланс країни у вартісному вимірі для визначення, прогнозування та планування економічної ефективності економіки держави, а також оптимізації структури та пропорцій енергетичного балансу.

Між тим, зазначимо, що тривалий період показники розвитку ПЕК та споживання енергоресурсів розглядалися без системного аналізу, головним чином лише через призму формування ресурсів та визначення напрямів їх розподілу. Із становленням України як самостійної держави та з переходом її до ринкової економіки, ситуація стосовно розробки паливно-енергетичного балансу дещо змінилась. Держплан втратив свої функції, чинні за планової економіки і був перетворений на Міністерство економіки України, чиєю основною функцією був розвиток ринкових відносин. В Мінекономіки ліквідували галузеве управління і замість нього створили управління енергоринку. В цей період практично не існувало управлінських структур, які

б у своїй діяльності були суттєво зацікавлені в розробці паливно-енергетичних балансів, тобто вплив держави на показники паливно-енергетичного балансу був послаблений. Лише у 2013 році, після багаторічного опрацювання рекомендацій НАН України, Державна служба статистики України опублікувала енергетичний баланс України за формою представлення енергетичних балансів країн ОЕСР. Проте зазначимо, що імплементовані в Україні лише форми представлення зведеного енергетичного балансу. За змістом енергобаланс як і раніше формується за даними галузевих міністерств та відомств на основі опитувальних листів Держстату. Крім того, ліквідовано деякі форми статистичної звітності, які стосувалися первинного обліку споживання енергоресурсів. Таким чином, Держстат залишається сам на сам із відповідальністю за якість та достовірність представлених у балансі даних.

Розробку енергетичних балансів і моделей їх оптимізації гальмують:

- недостатня надійність первинної інформації. Вона проявляється, зокрема, у збільшенні «статистичних розбіжностей», тобто розбіжності в даних, які надходять від суб'єктів господарювання, зайнятих постачанням і споживанням;
- недосконалість методологічного та інформаційно-статистичного забезпечення, що не дозволяє: розширити прогнозний горизонт; врахувати специфічні риси економіки, що визначають структуру пропозиції енергоресурсів; проводити розрахунки в єдиних вартісних і умовних показниках; підвищити надійність прогнозування кон'юнктури, що впливає на обсяги кінцевого споживання продукції паливно-енергетичного комплексу;
- відсутність єдиного розуміння використовуваних термінів і понять, у тому числі методології та порядку формування звітних документів;
- великі терміни підготовки звітних документів, по суті позбавляють їх практичної спрямованості на вирішення актуальних завдань;
- відсутність практики надання офіційних прогнозних показників зміни внутрішньої і зовнішньої економічної кон'юнктури на середньо- і довгострокову перспективу.

Проблему відсутності необхідних для країни енергетичних балансів можна вирішити шляхом модернізації статистики з урахуванням міжнародних рекомендацій і впровадженню комплексної системи моніторингу показників балансу і рівня енергетичної безпеки. При цьому завдання оптимізації енергетичного балансу, як складової формування в нашій країні енергоефективного суспільства, слід включити в «дерево цілей» нової Енергетичної стратегії України на період до 2035 року.

Відповідно до постанови Президії НАН України «Щодо розробки національної системи обліку та контролю за споживанням енергоресурсів у житлово-комунальному господарстві України» № 101 від 16.05.2012 року відзначається важливість і актуальність розробки національної системи обліку та контролю за споживанням енергоресурсів на основі інтелектуальних програмно-технічних засобів, які напрацьовані

вітчизняними науково-дослідними установами. Зазначається також, що провідні країни світу приділяють серйозну увагу розв'язанню цієї проблеми, яка в сучасних умовах глобалізації та інтеграції енергетичних ринків стає потужним фактором конкурентоспроможності економіки.

Зараз вимірювання обсягів споживання (природного газу, холодного і гарячого водопостачання, електричної та теплової енергій) проводиться на недосконалих приладах обліку, здебільшого не захищених від несанкціонованого втручання. Заміна на комп'ютерні системи обліку, що забезпечують дистанційне зчитування показників лічильників в усіх помешканнях, та автоматичне передавання даних у розрахункові відділи енергоресурсів для виставлення рахунків споживачам забезпечить достовірність даних про оплату послуг кожним споживачем через комунікацію із засобами електронного банкінгу.

Системний моніторинг енергоспоживання не тільки дозволяє виявити перевитрату ресурсів, але і змінює саме ставлення користувачів до ресурсів, сприяє їх більш економному споживанню. Потік даних, необхідний для якісного моніторингу системи забезпечення споживачів енергоресурсами на порядок перевищує струмочок даних, з якими мають справу призначені для користувача системи. Ручне введення даних – позавчорашній день. На жаль, він ще застосовується в нашій країні, і досить широко, але в міру впровадження сучасних систем дистанційного моніторингу та диспетчеризації він повинен піти у минуле. На зміну старої системи приходить сучасний автоматизований збір і первинна обробка даних на польовому рівні та їх передача по захищених каналах із використанням сучасних протоколів на серверний рівень з метою подальшого аналізу і обробки даних, у т.ч. підготовки даних для білінгових систем.

Економічний ефект від впровадження системи моніторингу досягається за рахунок синхронності та точності вимірювань, виключення «людського фактора»; скорочення термінів передачі даних; скорочення транспортних та інших комунікаційних витрат; своєчасного виявлення, локалізації та усунення втрат від несанкціонованого відбору; зниження власного споживання енергоресурсів на господарські потреби; оперативної протидії спробам незаконного проникнення в приміщення розподільних вузлів; можливості розширення обсягу і функціональності системи без значних матеріальних витрат.

Наразі в країні взагалі відсутнє таке поняття, як єдиний деталізований моніторинг енергобалансу в режимі реального часу (Держстат надає дані раз на рік по факту). Навіть саме поняття «енергетична баланс» не прописано в законодавстві України. Відповідно, весь ланцюжок постачальників користується відсутністю прозорої інформації для «сірого», ручного управління енергобалансу з метою досягнення власних комерційних цілей.

Відсутність рамкового закону щодо енергомоніторингу та енергетичного балансу на державному рівні відбувається на фоні відповідної ініціативи місцевих громад на регіональному рівні. Наприклад, у Рівненській області вперше в Україні було прийнято рішення про введення системи щоденного моніторингу енергоспоживання в бюджетних організаціях. Фактично це означає, що керівництво області отримає доступ до оперативних даних енергоспоживання такими організаціями, як школи, дитсадки, адміністративні будівлі, лікарні. Це дуже важлива умова для підвищення ефективності споживання енергії. У бюджетних організаціях відсутній аналіз використання енергії. На практиці це відбувається так: є школи, які в минулому році спожили певну кількість газу для опалення. Ніхто не має в нинішньому державному устрої механізму, який дозволяв би органам, відповідальним за теплопостачання в цій школі, проаналізувати, багато вона використовувала газу або мало. В результаті виходить абсурдна ситуація, коли майже однакові школи або взагалі побудовані за однаковим проектом можуть споживати на одну і ту ж площу різну кількість енергії. А ті мізерні кошти, які виділяються на підвищення енергоефективності в бюджетних організаціях, розраховуються виходячи не з об'єктивних даних, а скоріше завдяки «людському фактору» керівника організації. Єдине адміністративне обмеження – ліміти, але ніхто не може сказати, як вони формуються. На національному рівні Україна має прямі зобов'язання заборонити реалізацію будь-яких енергоносіїв без урахування. Це прямо написано в директивах, які Україна взяла на себе зобов'язання імплементувати в національне законодавство в рамках енергетичної співпраці з ЄС і які мали б бути зроблені ще декілька років тому.

Відсутність енергетичного балансу в країні – найбільш гостра проблема для виживання української енергосистеми. Для вирішення цієї проблеми доцільно упровадити систему моніторингу виробництва, постачання, транспортування, споживання та оплати паливно-енергетичних ресурсів і комунальних послуг як основу для складання енергобалансів на всіх рівнях територіально-галузевої ієрархії управління. Ця система включає запровадження комплексу уніфікованих організаційних, технічних, комунікаційних, інформаційних, програмних засобів і методів формування всіх видів енергетичних балансів та моніторингу його індикативних показників за єдиними стандартами, створення автоматизованих програмно-технічних засобів обліку та контролю за споживанням енергоресурсів і використанням комунальних послуг.

Для вирішення цього питання було здійснено декілька спроб прийняття відповідного законопроекту, оскільки ніхто не заперечував необхідності впровадження системи енергомоніторингу на державному рівні.

На наш погляд, на сьогодні єдина причина відсутності правового регулювання у цьому питанні – це відсутність політичної волі зламати монопольну владу енергопостачальників на інформацію.

Під час обговорення необхідності запровадження державної системи моніторингу досить часто піднімається питання дилеми «прозорість-конфіденційність». Дійсно така проблема існує (як зазначає МЕА), але вона має і певне рішення, яке встановлює закон про моніторинг. І саме для цього було розроблено відповідний законопроект. Наведемо певні доводи з цього приводу.

По перше, Україна починаючи з 1999 року є стороною Охруської Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля. На виконання вимог цієї Конвенції у першому читанні 12.07.2016 року прийнято закон України «Про оцінку впливу на довкілля». Як зазначено в Законі, об'єкти енергетики відносяться до першої категорії видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля. Відповідним чином стосовно цих видів діяльності законодавець встановлює пріоритет прозорості над статусом конфіденційності.

По друге, Україна є стороною Конвенції ООН про зміну клімату з 1996 року. Відповідно до зобов'язань в рамках Конвенції та Кіотського протоколу, Україна має щорічно складати Кадастр викидів парникових газів, основою якого є дані щодо енергоспоживання (спалювання органічних видів палива). Натомість практика підготовки такого кадастру показала його низьку якість, про що Україна отримала неодноразові зауваження з боку Секретаріату Конвенції. Звісно, що якість оцінки викидів парникових газів залежить від якості первинної інформації щодо енергоспоживання, але аж ніяк не від встановлених питомих коефіцієнтів перерахунку. Отже, підвищення якості звітних даних щодо емісії парникових газів завдяки енергомоніторингу сприятиме більш ефективному використанню економічних механізмів передбачених Кіотським протоколом.

По третє, Україна приєдналася до Ініціативи прозорості видобувних галузей (EITI) – це незалежний стандарт прозорості, який був прийнятий міжнародною спільнотою у вересні 2002 р. на світовому саміті з питань сталого розвитку. Головним сенсом EITI є впровадження міжнародних стандартів прозорості платежів від видобувних компаній, доходів, отриманих урядом від видобувних галузей. Основу Ініціативи складають два механізми: регулярна публікація достовірних даних, які пройшли незалежну звірку, про платежі видобувних компаній на користь урядів та система нагляду зацікавленими сторонами для стимулювання громадських дебатів більш широкого масштабу про те, яким чином витрачаються обмежені в часі доходи від освоєння ресурсів. Вимоги стандарту в Україні будуть застосовуватися у сферах видобутку і транспортування вуглеводнів, передусім нафти і газу. У найближчі 1,5 роки Україна має підготувати щонайменше два звіти за стандартами EITI.

На сьогодні функція організації системи моніторингу показників енергетичного балансу України покладена на Держенергоефективності яке, на жаль, не має відповідної юридичної, методологічної, організаційно-технічної бази, а також фінансового та кадрового забезпечення для організації збору достовірної інформації в режимі реального часу та формування на цій основі енергетичного балансу країни, а також моніторингу динаміки його показників.

Це пов'язано з відсутністю діючого в державі Закону України Про Єдину державну систему моніторингу виробництва, постачання, транспортування, споживання та оплати за паливно-енергетичні ресурси і комунальні послуги (на сьогодні реєстр.№4844), який вшосте внесено на розгляд Верховної Ради України і який двічі приймався у першому читанні конституційною більшістю парламенту у попередніх скликаннях.

Висновок:

Для усунення дисбалансу енергетичних, фінансових та інформаційних потоків в енергетичному секторі та житлово-комунальному господарстві, та в економіці держави в цілому, необхідний перехід до Єдиної державної системи моніторингу виробництва, постачання, транспортування, споживання та оплати за паливно-енергетичні ресурси комунальні послуги, закріпивши це питання на законодавчому рівні.

Лише із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій можливо підвищити прозорість, достовірність та співставність обліку споживання та оплати за паливно-енергетичні ресурси та комунальні послуги в режимі реального часу і на цій основі сформувати якісні енергетичні баланси на всіх рівнях територіально-виробничої ієрархії державного управління в Україні.